

# წ ა ე ე ბ ა

წმიდათა დიდთა მოწამეთა.

## დავით და კონსტანტინესი

და

ამბავი ქალწულთა ჯორჯაძეთა.

თხსულებს ლუკა გუბელისა.

*(დავით ხვიციანი)*

*— 1900 წლის აქტი*



КУТАИСЬ.

Типографія И. Киладзе и I. Хеладзе.

1900.



ივლიანე ხეთერლის წიგნის მალაზიის გამოცემა № 4.

# წ ა ე ე ბ ა

წმიდათა დიდთა მოწამეთა.

დავით და კონსტანტინესი

და

ამბავი ძალწულთა ჯორჯაძეთა.

37744

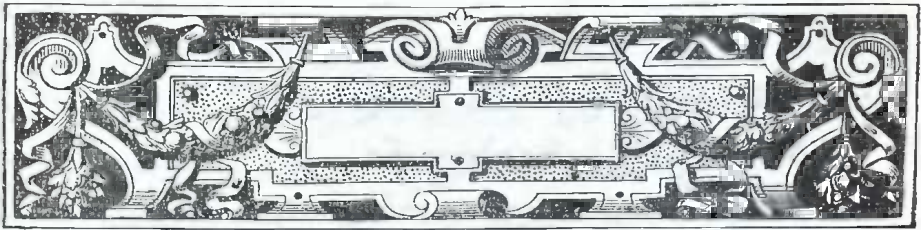
თსსულებს ლუკა გუბელისა.



КУТАИСЬ.

Типография И. Киладзе и И. Хеладзе.

1900.



# რამოდენიმე აღწერილობა საქართველოს მღვებარეობისა.



## I.



რავალ-გვარ რჯულთა მორწმუნეთ.  
მთელად ტომთ ქართლოსიანთა,  
ძველს დროში ძმათა მოყვარეთ,  
მხნეთ, მამაცთ, სიტყვა-წყლიანთ

ქონდათ და ეხლაც მათ შვილთა  
ბვივის სამშობლო შემკულით,  
მღვების მსგავსი ქვეყანა,  
ფერად—ფერადათ მორთულით.

ორს მხარეს ამა ქვეყნისას  
შვის დიდრონი ზღვებია;  
მთებზედა გადმომჩქრიალეთ,  
მომდინარეობს წყლებია.

ზაკე მინდვრები გაშლილი,  
ათას-გვარ სარგებლიანი,  
ზოგი ტყე, ზოგი დობილო,  
ზვარები მამულიანი.

ძოშკების მსგავსად ურიცხვნი  
მთანი წვერ „აყუდულები“,  
მთებზე სავლელნი ბილიკნი,  
აკიბულ-დაკიბულები,

სადაც რომ მოიპოვება  
მადნები მრავალ გვარია,  
ფოლადი, რკინა, სპილენძი—  
ძვირფასად მოსახმარია.

ოქრო და ვერცხლი, მცნობთათვის  
სიმდიდრის მომნახავია,  
ზაკეში ნავთი და მთებში  
ნახშირი დასაწვავია.

ასე რომ—არა სიმდიდრე  
არა აკლია ჩვენს არეს,  
მდებარეობა სხვა ქვეყნის,  
ვერ შეედრება ამ მხარეს.

შიგ მრავალ-გვარი სახელი  
არის ამავე მხარისა,  
რომელთაც უმეტ—ნაკლებოდ  
უნახავთ დღე სიმწარისა.

ზოგს ჰქვიან ამერ, იმერი,  
აჭარა, ქართლი, კახეთი,  
მრევან,—ბაქოს საზღვრად აქვს  
თეთრი ზღვის პირის თათრეთი.

რაჭა, სვანეთი, კოლხიდათ  
ჰაკენი, ბევრიც მიანნი,  
შიგ იყვნენ გოლიათებრივ  
ხალხნი, გულ მამაცინნი.

აჭარის მოდებ გურია,  
უთქმელიც მრჩება მრავალი,—  
ჰოველგან დიდის სიმდიდრის  
დღესაც არს შემოსავალი.

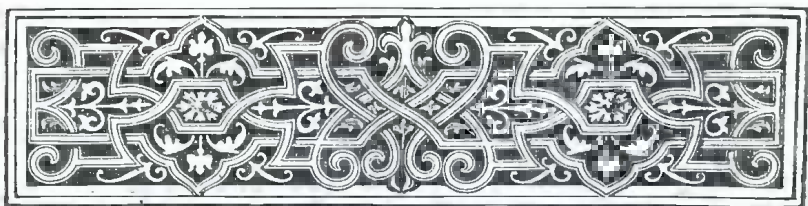
თქმული დიდებულ ქვეყნისა:  
საც არს ამ იმერის მხარე,  
მუნ ქვა—კლდეებს ებრძვის ერთგან  
ფაზის წყალი მომდინარე.

იმ წყლის პირად ერთ ალაფას,  
ქალაქია დიდებული,  
ვინ უწყის იგი პირველად  
ვისგან არის აღკებული.

სადაც დღესაც სჩანს ნაშთი რამ  
ძველთა მეფეთა დიდების,  
პოშკ, ციხის, ეკლესიების  
ნანგრევენი ქვის შენობების.

მრავლგზის მტრისგან ჭირნახული  
ქალაქია კიდევ მრთელად.  
მუნ ცხოვრება კაცსა შეიქმს  
ბუნებისთვის მადლის მოქმელად.

უცხოეთით ჩამოსულნიც  
იქა ცხოვრობს ბევრი პირი,  
არ სურსთ მუნით განშორება,  
თუნდ რომ ნახონ ხშირად ჭირი.



დასაწყისი ამგავი ჯორჯაქის ასულთა.

II.



როთხელ, რა ცას ჩვეულებრივ  
ბნელი ფარდა გადეთარა,  
და ბრწყინვალე მზის სხივები  
მთა და გორებს მოეთარა.

ივნისის თვის თბილსა ჰაერს  
ზღვის ნიაფი აგრილებდა,  
რომლის მაშინ მიგებებას  
მკვდარიც მოიწადინებდა,

მალლა ცაზე მოკაშკაშე  
ჰარსკვლავები გაშლილიყო,  
მათ სხივებთან მთვარის უუქი  
ძვეყნად ჩამოფენილიყო.

ზორაკიდან ბუღბუღლის ხმა  
აღვიძებდა არე—მარეს,  
ხმა ბედნიერს ახარებდა,  
ბედ-კრულს დებდა გულს სიმწარეს.



ზემოზე თქმულ ქალაქისა  
ხალხი იყო მიწოლილი,  
დიდ-პატარას, ჩვილს და მოხუცს  
შველას ადგა თვალზე ძილი.

მუნვე ერთსა სასტუმროს წინ  
სარბენს იდგა სელიები,  
და ზედ ისხდნენ ახალ ნორჩნი  
ჯორჯადისა ორი დები.

იცქეროდენ ფაზის წყლისკენ  
და აძლევდენ ხმაურს სმენას,  
შურს უგდებდენ ბუღბუღლისა  
შეფა, კვნესა, ჭიკჭიკ-სტვენას.

იმ დროს მათში უფროსმა დამ  
ნინომ უთხრა მარიამსა:  
„ზახარებ ერთს კარგსა აშბავს,  
თავ-შესაქცევს და საამსა.

„აქ მახლობლად მონასტერი.  
არის ერთი აგებული,  
მგონი, შენცა უნდა გქონდეს  
მოწამეთა გაგებული.

„მამა მიდის ხვალ იმ ალაგს,  
უნდა ნახოს წმიდანები,  
ვსთხოვოთ ჩვენის წაყოლისთვის  
ჰქმნას მან სიტყვა ნაბრძანები“.

მარიამ ჰსთქვა: „გამიგია,  
იქ არიან წმიდანები,  
უკეთურთა თათართაგან  
ძველ, ყრუ დროში ნაწამები.

მაგრამ ვრცლად მათი ამბავი.  
ნეტა ვისმე თუ სმენოდეს,  
ჰქმნას ღმერთმან, ისტორიკოსთ  
მათი ჩვენ აღმოგვიჩენოდეს.

მრივემ ეს ნატვრა ერთად  
მრ გზის, სამ გზის განიმარტეს,  
წყვანისთვის მამის თხოვნის.  
აზრი გულთა ჩაიხატეს.

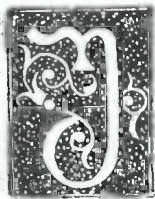
იმა ჟამში შუა-ლამის  
ხანზე მეტმა გაიარა,  
და ქვეყნის მანათობელმა  
მთვარემ კარგად გადინხარა.

ნინომ უთხრა: „აწ კი დავწვეთ,  
რომ ხვალ ძიღმა არ შეგვიპყროს,  
მამა დილით აღრე წავა  
და ჩვენც მღვიძრად ვიყოთ იმ დროს“.

მარიამიც დაეთანხმა,  
მცირე ლოცვა გადიხადეს,  
ქვეშაგებში ერთად დაწვენ,  
როს კაბები გაიხადეს.

ჩვენება მარიამისა.

III.



ძრავად არს მაღლად ოჯახი  
შოვლი არსი მუნ მღუმარებს,  
ვინ განარჩევს, თუ მარიამს  
ჩვენება გულს ვით უხარებს.

ნახა თეთრად გაწყობილი  
მის წინ მჯდომი ყრბა ფრთოსანი,  
ცნო, არ იყო ის მუშაკი,  
არც მეფე და არც მგოსანი.

რა შეხვდა, პირველი დაფრთხა,  
ჰსთქვა: „ვინ ხარო შენ აქ მჯდომი“,  
ის პასუხობს: „ნუ ძრწი, გითხრა,  
რისაც იყავ წელან მდომი.

ჰე, ქალწულო, დაჯექ წყნარად,  
მკრთალი გული დაიმშვიდე,  
მოწამეთა ამბავს გეტყვი;  
შენ გთხოვ, ნათქვამს დაუკვირდე.

როცა ქრისტემ ჯოჯოხებით  
ცოდვილნი ამოიყვანა,  
მას შემდეგ მოციქულებმა  
ბაიყვეს მთელი ქვეყანა.

სურდათ მაცხოვრის ბრძანების  
საქვეყნოდ გაგებინება,  
ჰეშმარიტების და სწორის  
რჯულისა შეგნებინება.

ურჯულოების დათრგუნვა,  
ძირიან მოსპობინება,  
ბერძნების თაყვანის-ცემის  
ხალხთაგან გაგდებინება.

მაშინ ქართლოსის ქვეყანა  
ზახდა მღვთის მშობლის წილია,  
რომ მისგან დადგენილიყო,  
აქ ქრისტეს წმინდა სჯულია.

ზანყოფილობის წინარე  
სვიმონი კანანელია,  
შავი ზღვის პირად მოვიდა  
ხალხთ მომქცევ—მომნათელელია.

მაგრამა კერპთ მსახურთაგან  
იქმნა ის შეპყრობილია  
და ტანჯვით მისის სიკვდილის  
ჰყვეს წესი დადგენილია.

ზანყოფის ღამეს ქალწული.  
იქმნა ღვთით შეგონებული,  
და გახდა იერუსალიმს  
ადგილობ გაჩერებული.

მის ნაცვლად ძლევა-მოსილი,  
ანდრია მოციქულია,  
ხალხთ უჩინარი, ნავითა  
იქმნა ზღვას გამოსულია.

მან გამოიხსნა სვიმონი,  
ხელი მოჰკიდეს ერთმანერთს,  
ქურნავდენ ყოველგვარ სნეულს,  
შეავედრებდენ გამჩენ ღმერთს.

მათ საწაულით შემუსრეს  
ძერბთა ტაძრების კარები,  
ძერბნი დაღეწეს, დანათლეს  
მატყუარ ქურუმთ 1) მთავრები.

ხალხი სულ მოინადირეს,  
სცხეს ყველას ნელსაცხებელი 2),  
ბოლოს ამ მხარეს მოშორდნენ,  
მტერთაგან ხელ-უხლებელი.

რა ისინი გარდავიდნენ  
საქართველოს საზღვრის გარე,  
და მოძიეს მოსაქცევი  
სხვა ქვეყნების არე-მარე,

ატყდა ყოველგან ხატთაბრძოლა,  
ძრისტიანთა კვლა, წვალება:  
ძერბთ მსახურთა არა ქონდათ  
მართალ ხალხთა შებრალება.

სხვათ რიცხვთ შორის  
პრაბეთში იყო მეფე მაჰომედი,  
რომელმანცა სულ ძირს დასცა  
საბერძნეთის ყოვლი ბედი.

დაადგინა თვისი რჯული,  
ქერპი შექმნა სათაყვანოდ,  
ამოწყვიტა, ვინც რომ იგი  
რჯული არ სცნო სწორ-სარწმუნოდ.

ხოლო შემდეგ სიკვდილისა  
ურწმუნოის მაჰმადისა,  
ნათესავი მას მურვან ყრუ  
დარჩა, შვილი თვისის დისა,

რომელსაცა დაუტოვა  
თვისი რჯულის დებულება,  
და მთლად მისის სამეფოის  
ხელმწიფობა და უფლება.

მან დაიწყო თვისი ბიძის  
რჯულის ქვეყნად გავრცელება,  
ქრისტიანთა გათათრება,  
წვა, დახრჩობა და წვალება.

აღილაშქრა ქრისტეს სჯულზე,  
მოსრა სომხით—საბერძნეთი,  
ჭეშმარიტის რჯულის მცველი  
არ გაუშვა მთხრობლად ერთი.

ვინც მამადი არ ირწმუნა,  
ტანჯვა გვემით გაასვენა,  
ზოგი დასწვა, ზოგი დასჭრა,  
ზოგს პირს ამოაძრო ენა.

სომხითი და საბერძნეთი  
რა კი მოვლო უვნებლად,  
საქართველოს მოუსია  
ჯარი გამწყვეტ-აღმომფხვრელად.

ძალაქები დაანგრია,  
ტაძრებს ცეცხლი წაუკიდა,  
ხალხი მოსრა, ვინც გაიქცა  
მათც მღევარი გაუკიდა.

სხვათ რიცხვთ შორის მოაწია.  
სპამ არგვეთის სოფლის მხარეს,  
საც მთავრობდნენ ორნი ძმანი,  
უფლობდნენ იმ არე-მარეს.



უფროს ძმასა ღვით ერქვა  
ღა უმცროსსა, ქონსტანტინე;  
არ ყოლიათ ცოლნი, შვილნი,  
არცა სხვა ძმა მონაწილე.

ანდრია და სვიმონისგან  
ჰქონდათ რჯული მიღებული,  
ურყეველად სასოებით  
იყვნენ მაზე რწმუნებული.

ახოვანნი დიდ გმირებად  
შავდნენ მთელ ხალხს წოდებული;  
სიტურფე და მშვენიერობა  
ჰქონდათ ქებულ—დიდებული.

ძალწულ იყვნენ, არ იცოდნენ  
ღელა-კაცთა გემოვნება,  
მუდამ ღვთის ლოცვაზე იყო  
მათი გულის მოგონება.

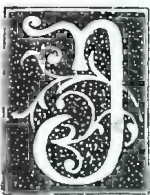
რა წყეული მურვან ყრუის  
ჯარი მათთან მიახლოვდა,  
მაშინ ღვით თვის სამთავროს  
მცირე სპათა მოიწვევდა.

აღიჭურვნენ <sup>3)</sup> ორნიც ძმანი  
და აღიდეს შემოქმედი,  
მაცხოვრის წინ სალოცველად  
მოიხარეს მათი ქედი.

ამ სოფლიურ ცხოვრებასა  
შეექციეს მათი გვერდი,  
სულ ამაოდ დაამტკიცეს  
აქ სიტკბო და კარგი ბედი.

შეიმოსეს ძალი ღვთისა  
და გალობდნენ ღვთის თქმულს,  
ოდეს ღვით შეტყორცნიდა  
ბოლიათსა ლახვრად შურდულს.

გალობა ღვით წინასწარმეტყველისა, ოდეს  
მან მოკლა ბოლიათი.



მცროსი ვიყავ ძმებ შორის  
და მორჩილი ოჯახისა,  
მინდორ ველებში დავრბოდნი,  
ვალად მქონდა წყევლა ცხვრისა.

„საკრავი რამე შევჰქმენი,  
იყო საკვირველ ხმოსანი,  
უსულო ისრე ვამღერე,  
ვით ნიჭიერი მგოსანი.

„მისი ხმა ღმერთმან ისმინა,  
ანგელოზი მომივლინა.  
და საკმაოდ ნიჭი დიდი  
ბონებაში ჩამიფრინა.

„ანგელოზმა უბლს ზეთი მცხო,  
ცხვრის მწყესობას მომაშორა,  
წინასწარ-მთქმელად დამნიშნა,  
ძმანი აღარ განმისწორა.

„მე ძმები მყავდნენ კეთილნი  
და უფროსნიც ჩემზე ხნითა,  
მაგრამ მათ არ ხვდათ მეფობა  
ბამჩენ-ღმერთის დანიშნითა.

„შემთხვევა შემხვდა, გავედი  
ძვეყნის მტერის შესაბმელად,  
რომელიცა თვის კერპს სთხოვდა  
და მე მომდგა გულით მწყევლად.

„მას წავართვი ხმალი მკრელი,  
მით მოვკვეთე თავი მისი,  
იმითი მოვსპე მტრისაგან  
წანძღვა სულ ისრაილისი“.

ოჲი ღაჲით და კონსტანტინესი  
მაჰმადიანებთან.



ასრულეს რა გალობა,  
ღავითის მიერ თქმულია,  
ჯარს უთხრეს: „რჯულის დაცვისთვის  
მოგვივა სიხარულია“.

მაშინ მათთან მიახლოვდნენ  
მაჰმადისა მორწმუნენი,  
ბუკსა ჰსცემდნენ და ერიშით  
შეიქმნენ მუნ მინარბენი.

ძრისტიანთა სახელი ღვთის  
იქონიეს ომში ფარად;  
ურთი—ერთი განამხნევეს;  
აიმედეს ათას გვარად.

მოსისხლეებს თურქ—არაბებს  
შეუტიეს მათ გმირულად,  
მსხვერპლად თვალეს მათი თავნი  
ქრისტეს რჯულზე შეწირულად.

თუმცა რიცხვით ქართველები  
არ იყვნენ მტრის შესადარი,  
მაგრამ ათ გზის მათზე მეტი  
მოსრეს იმ ყრუს წინა ჯარი.

რამდენიმე გაქცეულნი  
არაბების რაინდები  
მივიდნენ და ყრუს უამბეს  
სიტყვა არ მონარიდები:

„ღიდებულო! ამათ მსგავსი  
არ შეგვეყრია მბრძოლნი სხვანი,  
ერთიანად ამოწყვიტეს  
მოწინავე ჩვენი სპანი.“

ხოლო მან განრისხებულმან  
მედგრად იკრა თავ-პირს ხელი,  
ჰსთქვა: „მითხარით, ვით მომხდარა  
მეგე საქმე საკვირველი?

„**მ**ინ არიან იგი პირნი,  
რომე გმოხენ მოციქულსა,  
**ჩ**ემს დედის, ძმას დიდსა მაჰმადს,  
**ღ**ა დადგენილს მისგან რჯულსა.

„**ღ**აარღვიეს ჩემი წყობა,  
**შ**ემიმცირეს წინა გუნდი!?  
**ჰ**კათ იმათა, ზოგი მოკალთ,  
**ზ**ოგს ფეხთ შეუყარეთ ხუნდი.“

**მ**სე სთქვა და ურიცხვ სპათა.  
**ს**აომრის ხმით შეუძახა  
**ღ**ა ერთგულად ომის ნდომა.  
**შ**ველას გულში ჩაუსახა.

**ნ**ისლის მსგავსად გადეთვარა,  
**თ**ათრის ჯარი ამა მხარეს,  
**ბ**რწყინვალე დღე დაუბნელდა.  
**ამ** სამთავროს არე—მარეს.

**ა**რგვეთლები მცირე იყვნენ,  
**ვე**რც შოობდნენ სხვა მომხმარეს,  
**მა**გრამ მაინც ძლიერ ბრძოდნენ,  
**ლ**ხინად ჰსთვლიდნენ მათ სიმწარეს.

ქონდათ ჩეხვა, კვლა და სრესა  
მრთავ მხარის მეომარეს.

ცხენ-კაცთ ვით ტბა აცურებდა,  
რაც რომ სისხლი მათ დაღვარეს!

მაგრამ, რაკი კერპთ მსახურთა  
რიცხვი აღარ ეგებოდა,  
ძრისტიანნი არაბების  
მეასეც არ შედგებოდა

იმ ურწმუნო წარმართებმა  
სულ ამოფხვრეს არგვეთლები,  
ააოხრეს მთელს არგვეთში  
ციხეები და სოფლები.

მტრის სიმრავლემ ქართველთ სძლია,  
მთავრის შეიღნი დაიჭირეს.  
ხმალ-აბჯრები ჩამოხადეს,  
მკლავთ ბაწრები მოუჭირეს.

რა ესმა ბილწსა მურვან ყრუს  
შეპყრობა წმიდანებისა,  
ხელი აღაპყრო, აღიდა  
მაჰმადი, ძმა თვის დედისა.

რჯულოს თვისსა დილად აქებდა,  
მსრეთის გამარჯვებისთვის,  
ღალჯიზე მჯდომმა ბრძანება.  
ზასცა ყრმათ მიყვანებისთვის.

რა ღავით და ქონსტანტინე  
შრუს წინაშე წარადგინეს,  
ხელ შეკრულნი გააჩერეს,  
ნამგზავრნი არც დააჯდინეს,

მან წყეულმან გაიცინა,  
შრმათა უთხრა: „მითხართ, ვინ ხართ?  
აგრე უგნურ გამსაზღვრელნი  
სად მხარეზე გამოზდილხართ?

„ვით გაბედეთ ჩემთან ომი,  
ჩემს ჯართან ხმლით გასწორება?  
არ იცით, რომ ძლავრ მურვანსა  
მთლად ქვეყანა შემონება?

ან არ უწყათ, მოციქულის,  
ღიდ მაჰმადის ვარ დისწული,  
რომლის რჯულოსა მსახურობენ  
არაბ-სპარსთა ყოვლი სული?



„ღა მე ჩემის სიმძლავრითა  
ღავიმონე მთლად ქვეყანა:  
ღასავლ, აღმოსავლეთ შორის.  
შარვინ შემხვდა ჩემისთანა.

„ურჩნი მიწას გავასწორე,  
შევანანე შეცოდება,  
მორჩილ ქმნილნი გავახარე,  
მივეც დიდი გვართ წოდება.

„თქვენ, მსახურნო ხატებისა,  
მაკადრებდით მე შემობმას!  
აწ სიცოცხლეს გაპატივებთ,  
თქმც იქთ თქვენის რჯულის გმობას“.

მათ მიუგეს: „ექ ქაღილი  
შენი, ჩვენთან ამაო არს,  
ფიქრი შენს მორიდებაზე  
ვერ გაიღებს ჩვენს გულში კარს.

„რამეთუ შენი ცხოვრება  
წუთის ჟამის არს ამ სოფლად,  
იქ ცეცხლში ვეშაპ მხეცებთან  
ბინა გექმნება სამყოფლად.

„რაცა გაქვს შენი დიდება,  
შოველნი განქარდებიან,  
მშმაკთა ხელით გამომსხნელ  
პრავინ გაგიჩნდებიან.

„პრა ღირსების და ძალის  
შენისგან ვართ ჩვენ ძლეული,  
რისგან რა მოხდა, რამ გვიყო,  
ძარგად გვაქვს გამოკვლეული

„ჩვენის ცოდვისგან შეგვიდგა,  
რა კი გარდავხდით ღვთის მცნებას;  
საწვრთნელად და მისს საცნობლად  
ღმერთმან ჩაგვაგდო ამ ვნებას.

„სურს, თქვენ ურწმუნოთ ხელთაგან  
წამება მიგვადებინოს  
და ქეშმარიტი ღვთაება  
მისი ჩვენ გაგვაგებინოს.

„ღედის ძმას შენსას მაჰმადის,  
იქადი რომლისა მიერ;  
მგ საქადელი ყოველი  
ცულ სიცრუეა სულ ძლიერ.

„ვიცი, მაცდური მაჰმადი,  
მქებელი იყო თავისა,  
მხიბლავი და წამწყმედელი  
თქვენისა ნათესავისა.“

ხოლო რა ესმა მძლავრ მურვანს  
წმიდათა ეგრეთ თქმულია,  
ლამის გაცოდდა, იმ ზომად  
აღვესო უხამით გულია.

ჯარის კაცებსა უბრძანა,  
ცხვირ-პირში ეცათ ყრმათათვის,  
ჯალათთაც ცემეს მთავრის ძეთ,  
საზარლად ყოვლ მნახველთათვის.

ხოლო ტანჯულნი ორნივე  
მრთ-გვარის სატანჯველითა,  
მვედრებოდნენ გამჩენ ღმერთს  
ბულითა მადლობელითა.

ითხოვდნენ მოთმინების ძალს  
მეუფის მოწყალებითა,  
რომ სულიც არ დატანჯოდათ  
შუშაკ—სატანას ვნებითა.

მაშინ ჰრქვა მძლავრმან ურწმუნომ  
სიტყვები რისხვებიანი,  
„თქვენ გამიწყვიტეთ ლაშკარნი,  
რჩეულნი, აბჯრებიანნი.

„აწ ურცხვინოთა ახსენებთ  
სახელსა მოციქულისას,  
ღედის ძმის ჩემის მაჰმადის,  
სპარსეთში დიდებულისას.

„ვით დავთმო თქვენი ამდენი  
ურჩობა, წინ-აღმდეგობა;  
მაგრამ, ეგეც ვსთქვა, რომ მოგკლათ,  
მით ვნახო მე რა მოგება!“

ამ სიტყვის შემდეგ მიმართა,  
მაცდურად ღავითისაკენ,  
უთხრა: „რაც მოვლე მხარენი  
აღმოსავლეთის მხრისაკენ,

„ვერ ვნახე ვერვინ შენებრი  
ზაბედულ მთქმელი ენისა,  
რომ პირად ჩემთვის სიტყვები  
მთქვა რამ გულის წყენისა.

„ზიცან მე შენის სიტყვებით,  
ხარ ვინმე გმირთა-გმირია,  
სახელისათვის ჩალად გიჩნს,  
რაც უნდა შეგხვდეს ჭირია.

„შოფილხარ მეტად ჭკვიანი,  
საქებრად გამოზრდილია.  
ღა თავი ამა ქვეყნისა—  
მშობეშიც გამოცდილია.

„აწ ლა ისმინე კეთილი,  
ჩემს გულში განძრახულია,  
მეთანხმე და მოგირჩინო  
შოველი გულის წყლულია.

„ზირჩევ, განაგდო ცუდი და  
ამოდ სიტყვა სათქმელი,  
მომსპობი შენი სიცოცხლის,  
უდროვოდ მიწას დამფლველი.

„ღემორჩილე რჩეულ რჯულს  
ღედისა ძმისა ჩემისას,  
სპარსეთში ქებულ დიდებულ  
მაჰმადი მოციქულისას.

„მე აღვამაღლო სახელი  
თქვენი ვრცლად მთელსა სპარსეთში,  
შენ გყო წინამძღოლ სარდალი  
ჟოველსა ჩემსა ლაშქრებში.

„ხოლო უმცროსსა შენს ძმასა  
მივსცე პატივი დიდია,  
რომ ჩემს დიდებულ დარბაზში  
იჯდეს, არ ჰქონდეს რიღია.

„უფროსი იყოს ყოველის  
სპარსეთის დიდებულისა,  
ვერ იქმნეს ვინმე მომშლელი  
მაგისა ბრძანებულისა.“

შემდეგ ყრუსაგან ესრეთის  
თქმულ ლექვნით <sup>5)</sup> ათას გვარისა,  
ღავით პირს გამოისახა  
სახე ცხოველის ჯვარისა.

ჰრქვა: „ღმერთმა ნუ ჰყოს, ბოროტო,  
მძლავრო სატანის მწეობით,  
შენის ლიქვნურა სიტყვებით  
ჩვენ რომ დავცეთ ზნეობით:

„ღვეტოვოთ წმინდა ნათელი,  
ვეთანხმოთ უენს ბრძანებასა,  
მძორი ვახაროთ ნადიმში,  
სული ჩავაგდოთ ვნებასა.

„ხალხთ მომქცევ მქადაგებელად,  
ძე ღვთისა იქმნა უობილი;  
ვინც ის ირწმუნა მეუფედ,  
ცხონდა ყოველი ცოდვილი.

„ჩვენისა გამოხსნისათვის  
ქრისტემ მიიღო წვალება,  
მრმოც და რვა დღეს მამის წინ  
ილოცა, ჰსძლო მარხულება.

„მოკვდა, დაეფლა სამარხში  
და აღსდგა მესამეს დღესა,  
ზეცას ამაღლდა და მამას  
მოუჯდა მარჯვენა გვერდსა.

„ძვლავ მოვალს, დიდებით, განსჯათ  
ყოველ ცოცხალთა და მკვდართა,  
მოწყალე, მომტოვებელი  
ცოდვათა სულ მრავალგვართა.

„ქვეყნად დატოვა მან თვისი  
წმიდანი მოციქულები,  
ხალხთ მომნათველნი, მომქცევნი,  
მუდამ დღე მქადაგებლები.

„მათ მოიარეს მთლად პირნი  
ჟოველის ქვეყანისანი,  
მოხინადირეს, დანათლეს  
მსახურნი კერპებისანი.

„აქაც მოვიდნენ მათგანნი  
მრნი დიდ მოწაფენია,  
ჟვეს წმიდა სჯული ძრისტესი  
ივერზე მონაფენია.

„ჩვენ მათ მიერ განსწავლულნი,  
მონათლულნი ემბაზშია,  
ვიციოთ, გავძლებთ ღვთის მწეობით  
ჟოველ გვარსა სასჯელშია.

„არაფრისთვის არ იქნება,  
მშმაკმა დასძლიოს ჩვენს გულს  
და შევუდგეთ სატანისგან  
მოპოებულს რამე სხვა სჯულს.



„მზათა ვართ მუდამ ჰრისტესთვის  
მიღებად ყოვლის წვალების,  
ბვემის <sup>6)</sup>, წვის, ხჩობის, სიკვდილის,  
ათას გვარ ღიდის წამების“.

მურვან სთქვა: „მე გულითა მსურს  
თქვენი კეთილი დღეობა,  
თქვენ კეთილის წილ ბოროტს ყოფთ, —  
რამ წაგიხთინათ ზნეობა?!..

„მე ჰრისტეს თქვენსას არა ვგმობ,  
იყო წინასწარმეტყველი,  
მეცნიერების მექონე  
და ენა გამომეტყველი.

„ჩვენს ყურანს შიგაც სწერია:  
ქაცი წყნარი და მშვიდია,  
მარიამის ძე იესო  
ბონაერია ღიდია.

„შეცდა მით, რომე ძედ ლვთისად  
თავი მან ქვეყნად იწოდა  
და ენის მოქალაქობით  
ქვეყანა რომ მიიწოდა.

რაისათვისაც ურიათ  
შვეს ჯვარზე მილუსპნებული,  
ის მოკვდა, მოწაფეები  
ზაიქცნენ შეშინებული.

„ხოლო თქვენ დიდსა მაჰმადსა  
ზმობთ და აგინებთ რომელსა,  
იმან ღვთაება აუწყა  
სპარსთ და არაბეთს ყოველსა.

„ზამოიყვანა ყოველი  
ცეცხლისა მსახურებიდგან,  
ღაუდვა კეთილი რჯული,  
სწორ ღმერთის შეგონებიდგან“.

ღავით მიუგო: „ერთა არს  
ღმერთი, გამჩენი ქვეყნისა,  
მოწყალე, კაცთა შემბრალე  
ფილოსოფოსთ და რეგენისა.

„მრთგვარად უსვამს იგი ცელს  
სრულებით მთელს ქვეყანასა,  
ურწმუნოს წაწყმედს, მორწმუნეთ  
მიჰსცემს იმ სოფლად ღხენასა.

„თქვენი ყურანი, რომელიც  
რჯულის კანონად გიპყრიესთ,  
შემცდარხართ, როცა სარწმუნოდ  
მისი რამ დაგიჯერიესთ.

„შოველი მასში ნაწერი  
არს თქვენი მაცდუნებელი,  
ბუღში ბოროტის ჩამრგველი,  
ქეთილის შემძულებელი.

„ზაძაგებსთ გამჩენ მეუფის  
წმინდასა სახარებასა,  
თქვენ ვერ მიმხვდარხართ, ყურნისგან  
რომ ჩავარდებით ვნებასა.

„მაჰმადჟა და მის მოწაფემ  
დაგიწერათ წიგნი ისა,  
თქვენ ირწმუნეთ, რა ვერ გემცნათ.  
წიგნი არცა ძალი ღვთისა.

„ცეცხლის თაყვანის-ცემიდგან  
თუმცაღა კი მოგაქცივნათ,  
მაგრამ ქეშმარიტ ღვთის სჯულის  
ბზაზე ველარ დაგადგინათ.

„მგე საქმე სწორედ წაგავს  
ფუტად მშრომელ მენავისას,  
რომელიც თვით უწრთვენელ იყო,  
არც ისმენდა სიტყვას სხვისას.

„აწ აგიხსნა მაგალითი  
იმ ჯიუტი მენავისა,  
რომელმაც ჰყო სამწუხარო  
სხვების და თვისიც თავისა.

„აღელვებულ ზღვის ტალღებში  
ნავი იყო მომცურავი,  
შიგ ხალხი იჯდა მიჰქონდათ  
სიმდიდრე რამ უთვალავი.

„მენავისა დიდის შრომით  
ხმელეთის პირს მიწევნილი  
ხალხი, ღმერთსა მადლს ჰსწირავდა  
მხიარული ქონდათ გული.

„იმ დროს ნავი იმ მენავემ  
მოაბრუნა, მოაქცია,  
ძალად კუნძულს დაატაკა,  
ღალუბა და დააქცია.

„შუა ზღვიდან გამოსული  
ნავი, ნაპირს დანთქმულ იქნა,  
ჰსთქვი, მენავის შრომისაგან  
სასარგებლო რა შეიქნა?

„მგეთი არს იგი საქმე,  
რაცა რომ თქვენ შეგემთხვიათ,  
რადგანც ჰეშმარატ, ლეთის რჯულოზე  
ხელი ველარ მიგიწვდიათ.

„ქრისტეს მოსვლისთვის წინარე  
წინაწარ მთქმელნი იტყოდეს  
და ყოვლი მამათ მთავრები  
მუდამ დღე მას ქადაგობდეს.

„მაგრამ მაჰმადმა მეუფე  
თვისის შეცდომით ვერ იცნო  
და ცთომილება თავისი,  
ვერ იგულისხმა, ვერ იგრძნო;

„თვით თავი თვისი და თქვენცა  
ცეცხლთა მონებას გაგყარნათ,  
მაგრამ გზას აკდა ბოლო დროს  
და ჯოჯოხეთში ჩაგყარნათ“.

მაშინ ჰრქვა მქლაფრმან ღავითსა:

„არ ღირსო ცხოვრებისაო.

თავ-კადნიერო, უტებო,

მთქმელო ცუდ სიტყვებისაო.

„ვინ გასწავა წიგნი ჩვენი,  
რომ ურწმუნოდ ჩავითვლია  
და მკიცხველად საბაასო  
სიტყვები რომ მოგითვლია“.

ღავით მიუგო: „მე თქვენი  
წიგნი, არა რად მწადიან,  
არც სახმარია ის ჩემთვის,  
არც არად დამჭირდებიან.

„მხოლოდ ვახსენე, მე, თქვენის  
შეცდომის სამხილებელად,  
ჩემსას არ ისმენ, გახდები  
თვით შენის თავის მვენებელად“.

მაშინ მივიდა მურვან-ყრუ  
ახლორე ქონსტანტინესთან,  
და უთხრა: „ყრმაო, სთქვი; აზრთან  
მიწვენილი ხარ რომელთან?“

„მორჩილი ხარ? ჩემის ბრძანების,  
რომ ქვეყნად დარბაისლობდე,  
თუ გირჩევნია მეურჩო  
და მუდამ ტანჯვით წვალობდე?“

კონსტანტინემ პასუხი ჰსთქვა  
შრუს გულისა შესაზარი:  
„იცოდე, რომ ვერ შემაბრთხობს  
ტანჯვით ყოფა, ვერც სამარი.

„მე კაცი ვარ ვით ღავითი,  
ძრისტეს რჯულზე განსწავლული,  
სახარების სიყვარული  
სულ გულში მაქვს გამკვალული.

„ნუ იყოფინ იგი ჩემგან,  
რომ ვემონო შენებრ მაგნეს,  
სოფლად ტკბობისთვის მოვშორდე  
ღვთის სიტყვას და მის საგანეს.“<sup>8)</sup>

„თანხმად მისა მეცა ვამბობ,  
ვით ჰსთქვა ძმამან ჩემმან ღავით,  
მზად ვარ ღვთისთვის მოვითმინო  
შოვლი ჭირი, ჩემის თავით“.

მაშინ განრისხდა ურჯულო  
და მოუწოდა მტარვალთა,  
სწყალო გულის მქონებელთ  
და არ შემბრალეთ მართალთს.

მისცნა წმინდანნი ხელთ მტარვალთ  
და თან უბრძანა საქმნელი,  
რომ ათ დღეს არა მიეცათ  
მათთვის რამ საქმელ-სასმელი.

ჰამადის გემოს მნახველნი  
წმინდანნი არ შექმნილიყვნენ  
და თან ყოველ დღეს ას გვარი  
სატანჯვლით დატანჯულიყვნენ.

რათა მრავალის ტანჯვითა  
სზომოდ შეწუხებულნი  
უნებლიეთად ქმნილიყვნენ  
თათრის რჯულს შეთვისებულნი.

წმინდათაც განვლეს ის ათ დღე,  
ლოცვითა და ვედრებითა,  
არ შეეცვალოთ გუნება,  
ისრეთის შეწუხებითა.



შვირულად შეხვდნენ ყოველ გვარ  
მტრისაგან ტანჯვა-წვალებას,  
შიშნულ-წყურვილთან უწყალოდ  
რტყებვას და არ შებრალებას.

V

დესკანის<sup>9)</sup> გაგზავნა მურვანისაგან  
წმინდანებთან.



ესრულდა მთელად ათი დღე იგი,  
შრწმუნოსაგან ბორჯად თქმულია,  
მოიხმო მან, ყრუმ, თვისი მისნები <sup>10)</sup>  
მეცნიერებად წოდებულია.

ერთად გაგზავნა მოწამეებთან,  
დასაქმა, რომე მხიბლავის ენით,  
წმინდანებისთვის გული ეცვალოთ,  
ან მოფერებით და ანუ წყენით.

მრავალნაირი შეგონებიდან  
წესზე მაჰმადის დაფუძნებულზე  
ბადაყვანათ ორნივე ძმანი  
და მოეწყვიტათ მაცხოვრის რჯულზე.

ამის მსმენელნი, ღვთის მოძულენი  
მისანნი არაბ-სპარსეთისანი,  
წავიდნენ მსწრაფლად და მსურველ იყვნენ  
ქმნის მურვან-ყრუის ბრძანებისანი.

მივიდნენ, ნახეს წმინდანნი ერთად  
საპყრობილეში დამწყვდეულები,  
რომლებიც იყვნენ ტანჯვა-წვალებით  
ღამქკნარნი და ხორც განლეულებო.

მისანთა იხმეს მათი მტარვალნი  
ღა განრისხებით უთხრეს სიტყვები:  
„ვითა აკადრეთ ამ დიდებულებს  
შეურაცხ-ყოფა და ეგ ტანჯვები.“

„მსენი ფრიად წარჩინებულნი  
ღიდ ოჯახისა შვილნი არიან,  
რომლების ბრძოლას ომობის დროზე,  
სხვისი ვერ ვისი შეედრებიან.“

„ანუ არ უწყით, რომ დიდ მურვანს  
უნდა ამათთვის პატივისცემა,  
არა, თუ რამე ტანჯვა წვალება  
ღა უმიზეზოდ ცხვირ-პირში ცემა!“

მერე მივიდნენ წმიდანების წინ,  
„უამბეს აზრი მოფიქრებული:  
„მთელის სპარსეთის და არაბეთის  
მფლობელიდგან ვართ მოგზავნებულნი.

„ზითვლისთ მურვანი, ჩვენცა გეუბნვით,  
რომ ვიცით თქვენი კეთილი გონება,  
ამოდენ ხანსა განიზრახავდით  
მას, აწ რაც თქვენთვის ემჯობინება.

„ღღეს თქვენვე გვითხართ ჩვენ ჯეროვანი  
სიტყვა კეთილი განზრახვიანი,  
არც ააშფოთოთ ქვეყნის მფლობელი,  
შოვლისფრით სავსე დიდებიანი.

„თქვენს ახოვნებას და სიჭაბუკეს  
ნუ წარსწყმენდთ მკვდარის მოძღვარისათვის,  
ქაცისა ერთის, ქვეყნად დასჯილის  
ნაზარეველის, იესოსათვის.

„ბანჯვა-წვალებას, უდროვოდ სიკვდილს  
არჩიეთ ქვეყნად დიდი უფლება,  
თქვენს ხელთ იქნება მთელი სპარსეთის  
სპა, ქონება და დიდებულება.

„მორჩილ გაუხდით დიდსა მურვანსა  
და მოიქეცით მაჰმადის რჯულზე,  
რომ ერთად ჩვენთან შთაბეჭდილებით  
ბაწვევდესთ გული მისს სიყვარულზე.“

„ბვეწყალვის თქვენი კარგ სიჭაბუკე,  
სიმხნევე ქვეყნად—წარჩინებული,  
მისთვის გეუბენით, გვისმენდეთ ნათქვამს,  
ექმნეთ ჩვენს რჩევას დაჯერებული.“

„ვინადგან დიდი სპარსეთის მელობი,  
პატრონი მთელის არაბეთისა,  
ღისწული სპარსთა გამნათლებელის  
მოციქულისა გამჩენ ღმერთისა.“

„ზიბრძანებსთ, თქვენცა დაემორჩილეთ,  
მისთვის ვართ თქვენთან წარმოგზავნილი,  
და საბოძვარიც ჩვენვან მიიღეთ  
მურვანის ხელით გამოგზავნილი“.

რა ესე უთხრეს, მიიღეს მრავალი  
სამეფო წესის ტან-საცმელები,  
რომლებზე ესხა ძვირფას-ძვირფასი,  
თვალ-მარგალიტი, ფას-უთქმელები.

თან მრავალ გვარი სხვა და სხვა ნივთი,  
თვალთ სანახველად საკვირველია,  
ზოგ-ზოგი იყო იმ დროს ხელობის  
და ზოგი უფრო ძველთა-ძველია.

მოართვეს ყრმათა და უამბობდნენ:  
„ჰა, ყოველივე მისეულია,  
ფუფუნებითა იცხოვრებთ მუდამ,  
მლონდ მიიღეთ ჩვენი რჯულია“.

მსრეთ ლიქნითა მოსაცდუნებელ  
ათას გვარ სიტყვებს ეუბნებოდნენ,  
ვით მოყვარული მშობლები შვილთა  
ურჩევდნენ, კიდევ ეხვეწებოდნენ.

მაშინ წმინდათა მიხედეს იმათ  
და უთხრეს სიტყვა გადაჭრილია:  
„ვინაიდგან ხართ თავით ბოლომდე  
უგუნურ ხალხში გამოზრდილია.

„თვით არა იცით, რასაცა გვირჩევთ,  
თქვენ მორწმუნენო მზაკვარისაო,  
კუბრ-გენიაში სულის მიმცემნო,  
ღამტოვებლნო სამოთხისაო.

„ამისთვის დიდსა არას განვაგრძობთ  
სიტყვასა ჩვენსას თქვენდა საამბოდ,  
მოჭრილად გეტყვით: ვერას წაიღებთ,  
თქვენს გამოიმგზავნთან, მისდა საამოდ.

„მეშმარიტებით კვლავ იმას ვიტყვით,  
რაიცა პირად იმ ყრუსთვის გვითქვამს:  
ძრისტეს რჯულოს თავი უნდა შევწიროთ,  
მს აზრი სიყრმით ჩვენ გამოგვითქვამს.

„ვერა რა სოფლის დიდმა დიდებამ,  
ზინდ ჭირმა ძნელად გადასატანმა,  
ვერ განგვაშორნეს ჩვენ მისს სიყვარულს,  
სიკვდილის შიშმა და ვერც საკანმა;

„ბანმზადებულ ვართ, გულმედგრად შევხვდეთ  
წვალებას, ტანჯვას, შიმშილ-წყურვილსა,  
ღამწველსა ცეცხლსა, დამხჩობსა წყალსა,  
ზინდ ამოღებულ მახვილსა ხმალსა;

„ღა შემდეგ ამდენ დიდ წვალებისა,  
სიკვდილს მუდმისად დამმუნჯებელსა,  
მხოლოდ ვნატრობთ, რომ ვეყვარებოდეთ  
ჰატთა გამჩენს და მაცხონებელსა.

„ხოლო თქვენ მიერ გადმოცემული  
ნიჭი, <sup>11)</sup> დიდება, პატივის ცემა,  
საძულლად გვიჩანს და ვით ეკალი  
შოველ წამი-წუთს თვალწინ გვეცემა.

„ჩვენთვის დიდება, სატრფო ცხოვრება-  
და სატრფიალო გულის ყოველი  
არს მაცხოვარი მხსნელი, ძე ღვთისა,  
ქრისტე, იესო ნაზარეველი.

„აწ თქვენ წარვედით და უნაკლოოდ  
შოველი ჩვენი წარმოთქმულია,  
წაიღეთ ისრე, რომი სიტყვაც ერთი  
არ ქნათ არა რა დაფარულია,

„შამბეთ თქვენსა მომავლინებელს,  
მაცთურ მურვან-ყრუს, კაცს უგემურსა,  
ბოროტსა სულსა, მტარვალ-სატანას,  
ღვთის საძულელსა და უკეთურსა“.

ხოლო რა ესმათ მოგვთა და მისანთ,  
წმიდანთა მიერ ესე თქმულია,  
სირცხვილეულნი წავიდნენ ყრუსთან  
მაწბილებულნი, გურო მოსულთა.

მურვან იხილეს, სრულად უამბეს,  
წმიდანებისგან დაბარებული,  
და მუსთანავე ესეც ჰყვეს მეტი,  
თავიანთ აზრით დამატებული:

„არ გვაქვს იმედი, რომ ის კაცები  
რაიმე საქმით ისრე მოიქცნენ,  
რომ არა თუმცა რჯული დატოვონ,  
მეგობრობისა სიტყვაც რომ მოგცნ.“

„ვინადგან იმათ არა ეშინისთ:  
ბანჯვის, სიკვდილის, წამებისაგან,  
არამედ მტკიცედ დგანან მათ რჯულზე,  
ქოველის—ღონის-ძიებისაგან“.

როს მოისმინა ურწმუნომ ესე  
მოგე-მისანთაგან სრულად თქმულია,  
მოისპო გულში მათზე იმედი  
და მოუვიდა მეტად გულია.

ზამოაცხადა წმინდათა წათთვის  
მან ულმობელი<sup>12)</sup> განაჩენია,  
ქაცთა უწყალო მტარვალთ უბრძანა:  
„წა დააყენეთ შავი დღენია.“



„პირველათ ტანჯეთ გვემა-ცემითა,  
თავ-დაღმა ფეხით გადმოკიდეთო,  
მერმე შეუკართ ხელნი და ფეხნი,  
შელს თითო ლოდი ჩამოკიდეთო!

„ისრე ჩააგდეთ ორნივე ძმანი  
ღიდსა მდინარეს, ფისონსა <sup>13</sup>) წყალსა,  
რადგან არას გზით არ ცილდებიან  
ნაზარეველსა, ჯვარზე ცმით მკვდარსა!“

მს განაჩენი გამოაცხადა  
შჰანკო ძჰათა წმინდანებისთვის  
და თან ბრძანება გასცა ლაშკარში  
სამეგრელოსკენ გამგზავრებისთვის.

აღიძრა ჯარით და დაბანაკდა  
ძუჯის <sup>14</sup>) სამთავროს, მეგრელთა არეს,  
ცხენის-წყლისაგან მოკიდებული  
მიწვენილ იყვნენ აფხაზთა მხარეს.

სულ დაამტვრიეს ციხე-ქალაქნი,  
ხალხს მოუვლინეს დღეები მწარე,  
მამათა სქესი სრულად ამოფხვრეს,  
არცინ არ დარჩა ყრმა მეომარე.

ხოლო იმა დროს მეუფის რისხვა  
მწვია ყრუსა ბანაკს<sup>16</sup>) და ერსა,  
როს არც ფიქრავდნენ, რომ მაცხოვარი  
მოუვლინებდა მათ მაგიერსა.

აბაშიანთა გვარ-ტომიანი  
იყო მთელი სპა რიცხვ უთქმელია,  
რომელთა ომის გამსწორებელნი  
პრვინ ყოფილან შემძლებელია;

იგი პირველი გამოჩენილი  
ლაშკართა გუნდი ერთ-გვარეული,  
მძლავრ მეომარნი პირველ შეიქმნენ  
მურვანის ჯარში ღვთისგან წყეული.

ბანაკი ქონდათ იმა წყლის პირად,  
რომელსაც ქვიან აწ ღღეს აბაშა,  
რომლის ტალღებმა მათი სიმძლავრე  
სამხრეთის მხრისკენ გაითამაშა.

ძვირფასი ეტლნი, ტაიქ-ცხენები  
იყვნენ იქ, საც ღღეს ხენის-წყალია,  
რომლისა ძალამ მურვანის ჯარსა  
ზადაუწყვიტა სამართალია:

იქმნა სასწაულ ზეგარდამოსი,  
ატყდა ქუხილი, სეტყვა წყლიანი,  
წყლად გადაიქცა მთელი ქვეყანა  
ზაკე, ტყე, მინდორ, ფერლო-გზიანი.

წყალმა აბაშამ მალე განაგდო  
და დაიტოვა თვისი საზღვარი,  
სრულად ნათესავ აბაშიანი  
შენა ყველა ერთად დახრობით მკვდარნი.

რა აბაშიანთ ნათესავები  
იმა მდინარემ მოსრნა იქ მთხრობლად,  
მისთვის სახელად სიტყვა აბაშა.  
მას სამუდამოდ დაერქვა სოფლად.

ხოლო მდინარე ცხენის-წყლის ძალამ  
წაიღო მთელად ეტლებ-ცხენები;  
იგი დრო იქმნა ურწმუნოებზე  
ნოეს დროს წარღვნის შესაწონები.

რა ეტლ-ცხენები ისრე დაჰკარგა,  
შერ ნახა ვერვინ მათი კვალია,  
იმა დღის შემდეგ მასაც სახელი  
დაარქვა ხალხმა ცხენის-წყალია.

რა მურვან ნახა უბედურება,  
ღვთისაგან მაზე მოწვენილია,  
თვისი წინათვე განზრახულება  
შო თავის პირით დაწყველილია.

იგი შემთხვევა ყრუმ დაიბრალებს,  
სთქვა: „რათ მოველო ამ ქვეყანასა,  
საიდგანაც, რომ გაჭივრების დროს  
ვერ ვახერხებდი სპით გაქცევასა?“

შემდეგ აღიძრა და დაბანაკდა  
ცხუმის<sup>17)</sup> ქალაქში, შავის ზღვის პირად,  
სადაც რომ იქაც ქრისტეს მორწუნეთ  
ღვე დაუბნელა, გაუჩნდა ჭირად.

მაშინ მეფისა ვახტანგის ძენი,  
დიდ რაინდებად წოდებულები,  
ანაკოფიას ციხეში იყვნენ,  
მურვანის შიშით შემალულები.

ერთს ერქვა არჩილ, მეორეს ღარჩილ,  
თუმც ვაჟკაცობით იყვნენ გმირები,  
მაგრამ თათრების სიმრავლისაგან  
შეიქმნენ სოფლად უაედურები.

შერცხვათ ის, რომე ციხეში ჯდომით  
ზადაერჩინათ მათი თავია, [ლი  
ჰსთქვეს: „რალათ ვლირვართ, თუ მტერს ნაცვა-  
არა მიეუზღვით საქმე ავია!“

ზააღეს კარნი და გამოვიდნენ,  
მცირე სპით უწყეს წარმართებს ბრძოლა,  
ბულ-მედგრად ბრძოდნენ მტერს მუსრს ავ-  
ლებდნენ  
არ ჰქონდათ სრულეზ შიში და ძრწოლა.

თუმც, რაც თვით იყენენ მათი მხედრებით,  
მცი იმდენი სპარსნი დახოცეს,  
მაგრამ ურიცხვმა წარმართთა ჯარმა  
ძრისტეს მსახურნი იქ სულ აღხოცეს.

უხუცესი ძმა არჩილი მოკლეს,  
ხოლო ღარჩილი ცოცხლად წავიდა  
და თვით იმავე ანაკოფიას  
ციხის კარებში კვალად შევიდა.

მურვან შემუსრა და აღაოხრა  
ციხე-ქალაქნი ზღვის-პირისანი,  
ვერ გაძდა სისხლით სანამდის არ ხვდა  
ხვედრი მას მისი შავის დლისანი.

შეუჩერებლად ომობდა და თან  
იმგზავრა, ჩავლო ზღვის პირის არე,  
ბასრისა ხალხი და აღაოხრა  
საქრისტიანოს ის ერთი მხარე.

როს მიახლოვდა ქონსტანტინეპოლს,  
მიაღვა ერთგან უფსკრულსა ზღვასა  
არ ქონდა ნავი, არც ხმელეთით გზა,  
ღადგა დაფიქრდა მცირესა ხანსა.

მუნ არს ზღა ვიწრო და უგუნურმა  
იფიქრა, ამას ქვიშით ავაგებ,  
ზღვაში გზას შევიქმ, ფეხით სავლელსა,  
ქონსტანტინეპოლს სრულად დავავსებ.

მაგრამ მეუფემ, ყოვლად მოწყალემ,  
შოვლის საქმის შემადღებელმა,  
ცუდ ყო განზრახვა ურწმუნოისა,  
ცა და ქვეყნისა დამარსებელმა.

მწუხრის ჟამს იყო ყრუ ჴვნებელად,  
არა რა ჰქონდა სატკივარია,  
მხოლოდ ქრისტიანთ მოსასპობელად  
მდგა ურწმუნოს გულში ჯავრია;

ზანთიადის ღროს მკვდარად იხილეს,  
საზიზღრად იყო სანახავია,  
დაკუნძულ მუხის ჯირკს მიუგავდა  
ბასივებული კისერ-თავია;

შვალეები ალებრ გაწითლებოდა,  
პირიდან ჩირქი გადმოდიოდა,  
მახლობლად ვერვინ ეკარებოდა,  
მყრალი რამ სუნი გაუდიოდა.

რა ეგრეთ ნახეს მურვანის ლეში  
შველამ მისმა სპამ ამყრალეული,  
შეშინებულნი გადაიხვეწნენ  
და ყრუ დასტოვეს მოძულეული.

VI.

წამება წ. ღაჰითისა და კოსტანტინესი.



ოლო აწ გითხრა ამბავი იგი  
წმინდათა თავზე მოსავალია,  
ვით აღასრულეს მტარვალ-ჯალათთა  
მურვანის თქმული სამართალია.

ბრძანების თანხმად წაუძღვნენ ერთად  
და წაიყვანეს ორნივე ძმანია,  
მუნ მიიყვანეს საც მურვან უთხრათ,  
არ ჰქონდათ გრძელი შარა გზანია.

რიონის ანუ ფაზის წყლის პირად  
ტანს განაშიშვლნეს ორნივე ერთად,  
თავ-ქვე დაკიდეს, უწყალოდ ცემეს,  
ცხვირ-პირს აღინეს სისხლი წვეთ-წვეთად.

შემდეგ ჩამოხსნეს ბაწრით შეუკრეს  
ხელნი და ფეხნი გასანძრევია,  
ძისერთ დაკიდეს ლოდნი მძიმენი,  
შეუძლებელი ასაწევია.

იმ დროს წმინდანი თხოვდენ მტარვალებს  
მცირე დროებით დაცალებასა;  
რა მათ აცაღეს, მაშინ ის, ყრმები  
უწყებდნენ გამჩენს შვევდრებასა.

თუმცა არ ეძლოთ თავის აღწევა,  
აღნიღვა თვალთა ზეცად სამზერად,  
არცა რა ქონდათ ძალი მუხლებში  
მეტანიისა ჩოქვით საქმნელოად.



მს მისთვის იყო, რადგან ყელ-კისერს,  
მკიდათ ლოდნი, დიდნი ქვანია  
და იმ ლოდების ანძრევ-დანძრევას  
ვერ ტვირთულობდა მათი ჯანია.

ხოლო გულითა ღვთის-მოყვარითა.  
და მხურვალისა ცრემლთა დენითა  
წალადყვეს გამჩენს და შეევედრენ  
მიწაზე იყვნენ თავ დაბჯენითა.

ჰსთქვეს: „მაცხოვარო, ყოვლად მოწყალევე,  
ქვეყნად შობილო ძეო ღვთისაო,  
ჩვენთვის ტანჯულო და გამომხსნელო  
ჯოჯოხეთიდან ცოდვილისაო;

„ვითა გვისმინე პირველი თხოვნა  
და ღირს მყვენ ცოცხლად ჩვენს წამებასა,  
მოგვეც მოთმენა ყოველის ზომით,  
ბულ-მედგრად შევხვდეთ დიდ წვალებასა,

„არ მიგვიხედავს ფუფუნებისა  
და ამ სოფლიო ცხოვრებისათვის,  
არად ვაგდებდით ჩვენს ტანჯვა-გვემას  
შენისა წმინდა სახელისათვის.

„აწცა ისმინე ჩვენი ვედრება—  
და გადმოგვხედე გულ-მოწყალებით,  
მითა სიცოცხლეს შენის მწეობით  
ჩვენ ვატარებდით კაცთ-მოყვარებით.

„გრეთვე შემდეგ ჩვენის სულ-ხორცის  
შრთი-ერთთანა მოშორებისა  
ჰყავ გვამნი ჩვენნი დაუვიწყარი  
და სახილველი ყოვლის ერისა.

„შეგვქმენ განუხრწნელ-დაურღვეველი  
და მოციქული მთხოვნელისათვის,  
რომ გვეძლოს ხალხში ჭეშმარიტება  
ბანვემართოთ შენის სახელისათვის.

„რომელთაც ხადონ ჩვენი სახელი  
დაგვსაქმონ შენთან მოციქულობა,  
ბუღს აღმოიფხვრან ურწმუნოება,  
სცნონ შენი ღვთიურ დიდებულება.

„მოწყალე ეყავ, მიეც შენდობა,  
ჩარიცხე შენსა სწორ მორწმუნებში,  
ბანკითხვის დროზე სასჯელს ნუ მისცემ  
თუნდ დღე დაეყოსთ მუდამ ცოდვებში.

„ზუამნი ჩვენი ყავ სნეულთა მკურნალ,  
შძლოურ, კეთროვანი<sup>18</sup>) მომრჩენელია,  
რომ მით მიიღონ მათ სასოება  
და იქმნენ შენი მდიდებელია!“

ამის შემდგომად ჰსთქვეს: „მაცხოვარო,  
შენ ხელთ გაბარებთ ორნივე სულსა,  
რომლებიც ამ წამს მტარვალეებისგან  
შელით სიცოცხლის დღის აღსასრულსა“.

მაშინ მოისმა ხმა ზეცისაგან:  
„ჰარ, რაც გსურსთ, ყოვლის ამსრულებელი,  
შინც თქვენ რასმე გთხოვსთ კეთილი გულით,  
შიქნები ყველას შემსრულებელი!“

შეე ხმა როგორც ორთა წმინდანებს,  
შერე ესმოდა ყოველსა ერსა,  
შაგრამე თურქნი გულ ურწმუნონი  
შერას იქმოდნენ სხვას ვერასფერსა;

წმინდანნი უცბად ტბაში ჩაჰყარნეს,  
ჩქარობდნენ, მეტად შეშინებულნი,  
და მთროლოვარენი ზეციურ ხმითა  
ბადაიხვეწნენ შეძრწუნებულნი.

ხოლო მას ღამეს ზენა-არსიღვან  
მოხდა დიდებულ სასწაულია,  
სამნი უმანკო მნათობნი სვეტნი  
იქმნენ ზეციღვან გადმოსრულია.

ღაადგნენ მას ტბას, საც წმინდანები  
ჩაყრილი იყვნენ მტარვალებისგან,  
ღა გაანათეს ის ბნელთ ღამე  
მათისა შუქის ბრწყინვალეებისგან.

მაშინ განეხსნეს იგი საბელნი,  
რაც ხელ-ფეხთ ჰქონდათ იმ წმინდანებსა,  
ღა მოეძარცვნენ<sup>19)</sup> ლოდნი ქედთაგან  
ზანგებისაგან ორთავე ძმებსა.

ღეთის სასწაულით უსულო ტბამან  
იტვირთნა გვამნი წმინდანებისა  
ღა გააჩერა მალლა, თანასწორ  
საც სვეტი იღვნენ ბრწყინვალეებისა;

ღა ისინიცა მეტად ბრწყინავდნენ,  
პითა მთიები<sup>20)</sup> განთიადისა,  
ლომპარს ბნელს ყოფდა მათი სხივები,  
წამის რომ მზისა შუქთა გვანდისა.

ხოლო როდესაც ურწმუნოთაგან  
წმინდანნი იყვნენ შეკოჭვილები.  
მაშინ მათთანვე კეთილ მორწმუნე  
მკრი სხვაც იყვნენ შეპყრობილები,

რომლებიც მუდამ წამში უმზერდენ.  
რაც წმინდანებსა ჰქონდათ წვალება  
მსმოდათ მათი ყოვლი პასუხი,  
ურჩ-ყოფა და არ თავ შეებრალება.

ისინი ღროსა წარმატით წასვლისას  
იყვნენ გაქცეულ მიფარებულნი,  
მოშორებულად ტყიდან უჭვრეტდენ.  
ურწმუნოთაგან შეშინებულნი.

იყვნენ შემოსილ ყოველი წესით  
მაჰმადიანთა სამოსელითა  
რის საშვალებით გაპარულიყვნენ  
მტარვალთ ხელთაგან მოღორებითა.

როგორც კი ნახეს ღვთის სასწაული,  
საჩინო სვეტნი საკვირვებელი  
და ბრწყინვალება იმა ნათლისა,  
თაყვან საცემი, საგალობელი;

თან წმინდანები, რომლებიც ტბაში  
მზის სხივის დარად ანათებდიან;  
ღვთის სიყვარულით გულ-ავსებულნი  
მივიდენ ნათელს თაყვანს ჰსცემდიან.

შემდგომად ორნი სხვაც გამოვიდნენ  
ღაბურულ ტყიდან დამალულები,  
რომლებიც იყვნენ წმინდათა ერის,  
თათრების შიშით განრომილები;<sup>21)</sup>

და რა იხილეს ნათელი სხივნი,  
რომელნიც სვეტით გამოკრთებოდნენ,  
მივიდნენ ახლოს, ცნობის მსურველნი,  
და გარკვევითა აკვირდებოდნენ.

იმ დროს შეხედეს იქვე მდგომარეთ  
მართა წელან თქმულთ ძეთ ქრისტიანთა,  
რომლებსაც ეცვათ ტანის საცმლები  
ვითა გიამბე აგარიანთა.<sup>22)</sup>

ზაკრთენ,<sup>23)</sup> გაიქცენ, მისთვის რადგან, რომ  
იქ მყოფნი იყვნენ თათრულ ცუმლობით,  
მგონათ თურქნი, ღვთის ურწმუნონი  
და გულ სავსენი უწმინდურობით.

ხოლო მათ იცვნეს და დაუძახეს:  
„არა ვართ მტერნი, ნუ შეშინდებით,  
მართ ქრისტიანნი, ძმათ მოყვარულნი.  
სანამ საფლავში არ დავმიწდებით.“

„აწ აქვე მოდით და ნახეთ ერთად.  
მრნივე ძმანი მთავრის შვილები,  
წმინდანნი ღვით და ქოსტანტინე,  
ურწმუნოთაგან წამებულები.“

„ჩვენგან გაიგეთ ყოველი მათი  
ზარდანახადი სატანჯველია,  
მითა შეიქმნენ მაცხოვრისათვის  
ტანჯვის ატანის შემძლებელია.“

ხოლო მათ შიში გულთ განიშორეს,  
მოვიდნენ, იცვნეს მუნ ურთი ერთი  
და მოიკითხეს ერთი მეორე,  
ადიდეს გულით ზენარი ღმერთი.

დამძახებელმა აუწყეს ყოვლი  
წმინდათა თავზე გარდახდილია.  
და თაყვანი ჰსცეს ყველამ წმინდანებს.  
წყლის ნაპირიდან დაჩოქილია.

მთხივემ ცრთად გულთ განიზრახეს  
წმიდათა გვამთა მპატრონობლობა,  
მაგრამ აღგილი ვერ აღარჩიეს,  
სად ექმნათ მათი დამარხულება.

იმ დროს ძლევითა კაცთ მოყვარისა  
ზენაარსისა მოწყალებითა,  
მოესმათ იმა ნათლიდგან თქმული  
მათ მოისმინეს ყურადღებითა:

„აღიღეთ გვამნი ამ წმინდანების  
და წაასვენეთ აღმოსავლეთით,  
ტყით იმგზავრენით და საც მოგისწროსთ  
სინათლემ დღისამ, იქ დაკრძალენით,“<sup>24</sup>)

რამეთუ ესრეთ არის ბრძანება  
ღვთისა ზენარის, კაცთ მოწყალისა,  
რომ მუნ დრომდისა დაფარულ იყოს  
გვამნი ამ ორთა ძმათ წმინდანისა“.

ხოლო რა იმ ოთხს ესმათ ხმა ესე,  
თქმული მათ თავზე ღვთის ბრძანებისა,  
იმა დროს ტბისა შუა გულს იყვნენ  
მნათობნი გვამნი წმინდანებისა.



ზანკვირდეს კაცნი, იმ ხმის სმენაზე  
და აღიღებდეს ღმერთს— შემოქმედსა,  
შემდეგ ნასმენის აღსრულებისთვის  
მტყოდნენ სიტყვებს სწრაფლ ურთი-ერთსა.

ჩავიდნენ ფეხით საშიშ ღრმა ტბაში,  
მაგრამ კოჭამდის არ სველდებოდნენ,  
რა ხმელეთის დარ წყალში მგზავრობდნენ,  
იმ ღვთის სასწაულს აკვირდებოდნენ.

შიშით და ძრწოლით მივიდნენ ახლოს,  
ცრემლის ღვრით გამჩენს მაღლი შესწირეს,  
და ჩვეულებრივ მხურვალე გულით  
გვამნი დამრჩვალთა სწრაფლ მოიტირეს.

ტირილის შემდეგ ემთხვიენ გვამებს.  
ბოლოს ორივე ერთად აღიღეს,  
შითა ბრძანება ესმათ ნათლიდგან,  
აღმოსავლეთის მხრისკენ წაიღეს.

ხოლო რა ღამე იგი გათენდა,  
ზადაეშორა ქვეყანას ბნელი,  
ნახეს ადგილი, საც წყეულ მურვანს  
ექმნა საქმენი საზარო ძნელი:

ადგილსა ერქვა მას წყალ-წითელა,  
საც იყო წინეთ ციხე ქალაქი,  
და შიგ ცხოვრობდნენ ხალხნი მრავალნი,  
ქონდათ სიმდიდრის დიდი ბარაქი.

მაგრამ ურწმუნოთ ხალხი მოესრათ,  
შული, სიმდიდრე წაეღოთ სრულად,  
შენობა ქალაქ, ციხე, საყდრისა  
არ დაეტოვნათ მუნ აღმართულად.

იყო უკაცურ იგი ქალაქი  
და უპატრონოდ გარხრებული  
საყდარი დამწვარ, ზღუდე დაშლილი  
მთელი მიდამო გავერნებული.

ნასაყდრის ქვეშე სამარხი იყო  
და აკალდამა ეწოდებოდა  
მაგრამე მაში არ ოდეს მკვდრისა  
შერთორ არ ვისი იმყოფებოდა.

იმავე ადგილს დაკრძალეს გვამნი  
წმინდათა იმა მოწამეთანი,  
და მუნვე იყვნენ დაფარულ სანამ  
არ იქნა უტელის ღვთის ბრძანებანი.

რა განვლო ხანმა, საუკუნება  
და დაჯდა ივერს მეფე ღვთიანი,  
ბაგრატიონი, დიდი ბაგრატი,  
მორქმული, ლალი სიტყვა-წყლიანი.

ნახა სიზმარი: „ამოასვენე  
მთავრის შვილები წამებულები,  
და ჰყავ სააჯმნოთ<sup>25</sup>) რომ თაყვანს ჰსცემდენ  
მათ ყოველ ღარიბ, დიდებულები“.

ამ სიზმრის შემდეგ მეფე აღიძრა,  
სულის წმინდისგან შეგონებული  
და მალე შექმნა კვლავ იმავ ადგილს  
ტაძარი იგი აღშენებული.

აღმოასვენა საფლავისაგან  
წმინდათა გვამნი დაკრძალულები,  
დადგა ტაძარში ხალხთ სახილველად  
მრნივე ერთ კუბოს ჩაწვენილები.

აწცა არიან იმ მონასტერში  
მდებარე გვამნი წმინდანებისა,  
რომელთაც სრულ აქვსთ მინიჭებული  
სახელი დიდის მოწამებისა.

ვითა ითხოვდეს მეუფის მიერ,  
მათ მიენიჭათ იგი უფლება,  
თვისთ ძლევანი ხალხთ მიწიიდველი  
მოციქულობის შეძლებულება,

ვინცა გულითა, გაწმენდილითა,  
ურწმუნოების დამტოვებელი,  
ჟეშმარიტებით ძრისტეს მოყვარე,  
ბოროტებისა შემძულებელი;

მივალს იმ ტაძარს წმინდანებისას,  
შესახოვს წმინდათა დიდებულებას,  
მიიღებს ღვთისგან ცოდვის შენდობას  
და სულიერსა აღორძინებას.

ამასთანავე ყოველგვარ სნეულს,  
უძლურს სხვა და სხვა სატკივრებითა,  
კუტს და კეთხოვანს, ჭკუაზე შემოიღოს,  
წამხდარს სატანის დიდის ვნებითა:

მძლევათ მათგან ტანის საიმრთელე,  
ზანკურნებული გაბრუნდებიან,  
რომელნიც, ვითა ჩვენ ზემორ ვთქვიით,  
ბულ-სწორად მუნ მათ იახლებიან.

წამება იყო წმინდანებისა  
შვილას ორმოცდა მეცხრესა წელსა  
იმ დღის რიცხვიდან, როს ქვეყნის მხსნელად  
ძე ღვთის ეშობა ძედ ღვთის-მშობელსა.

ხოლო ყოველთა სახილველებლად  
ცხრაას ოთხმეოც და მეხუთესა,  
ჰყვნა, ბაგრატ გვამნი წმინდანებისა  
და დაასვენა მას საფანესა“.

ამის შემდგომად კვლავ ჰსთქვა ფრთოსანმა:  
„ღრომდის მშვიდობით იმყოფებოდეთ,  
მე მამა ღმერთს ვსთხოვ, რომ დღეის შემდეგ  
თქვენც სწორ მორწმუნეთ ჩაითვლებოდეთ“.

რა ესე თქმული ყრმამ, იმ ფრთოსანმა  
ამავე სიტყვით დააბოლოვა  
შინარ იქმნა და მარიამი  
წოგინს დამჯდარი ზუნ მიატოვა.

#### IV.

### დასასრული ამბავი ქალწულთა ჯორ- ჯაქეთა.



აშინ ნინომაც გამოიღვიძა,  
ღისგან მიზეზის მიუცემელად,  
ნამძინარევი დაფრთხა, რადგანც და  
ნახა დამჯდარი, დაუწოლელად.

მერე ჩაკითხა: „ჩემო დაიკო,  
სიზმარი ხომ არ მოგლანდებია?  
ან რას აკეთებ, ტყვილა რომ ზიხარ,  
ჰსტქვი, სახე რისთვის გაგწითლებია?“

მარიამ უთხრა ამ გვარ სიზმარი  
არ ვეჭვ თუ ვისმე დაზმანებია;  
მე კი უნდა ვსტქვა, რომ ჩემს აღზრდაში  
მგეთი არა გამხარებია“.

ნინომ კვლავ უთხრა: „მითხარ გენაცვა,  
რაში არს შენი მხიარულება?  
რა ნახე, ანუ რა მოგეჩვენა,  
მკვდრის თუ ცოცხლების დიდებულება?“

მარიამ ნინოს თავით ბოლომდის  
შამბო თქმული ფრთოსანის ყრმისა.  
რისგანაც ორნივე იმ აზრზე დადგნენ,  
დაჰკარგეს ნდობა აქ ყოვლის ფრისა.

აღაპყრნეს ხელნი, ღმერთი ადიდეს,  
ჰსთქვეს: „მაცხოვარო, ჩვენთვის ჯვარცმულო,  
და ღვთის-მშობელო, ყოვლის მოწყალევე,  
შენ უბიწოვო დედავ ქალწულო!

„მოგვეც ჩვენ ძალი და მოწყალება,  
რომ ვსძლიოთ სოფლად ბოროტ ცხოვრებას,  
ბანჯიქროთ გულში ყოველი შური  
და მით ველოდეთ თქვენგან ცხონებას“.

რა ორ გზის, სამ გზის ეს განიშარტეს,  
ჰსთქვენ: „ნეტარ იმას ყოვლად ბედნიერს,  
მინც გაუსვრელად გამოშორდება  
სოფლად სიცოცხლეს და ცოდვილი ერს;

„მწედ ეყოლება მოწამეები  
და შეავედრებს შამა-ზეციერს,  
სასუფეველში სწრაფლად აღაფრენს,  
იქ მოუპოვებს სამყოფს წესიერს“.

ამის თქმის შემდეგ კარს გაიხედეს,  
ნახეს: მზე მალლა ამოსულიყო,  
და მამა მათი წასვლის მსურველი  
წინა სარბენზე გამოსულიყო.

ადგნენ, მივიდნენ, ჰსთხოვეს: „მამილო,  
მართ ორნივ თქვენი მვედრებელია,  
რომ არ გეწყინოს, ისრე ორივეს  
იქმნე დღეს ჩვენიც წამყვანელია“.

მამამ მიუგო: „კი, ჩემო მტრედნო,  
მარ თქვენის თხოვნის ამსრულებელი,  
მოემზადეთ და ახლავ წავიდეთ,  
არა-გვაქვს რამე დამბრკოლებელი“.

ღილით საათის ათი შესრულდა,  
მე ორთავ დანი ქალიშვილები  
შკლესიაში ისმენდნენ წირვას,  
წმინდანების წინ დაჩოქილები.

მითარცა გვამნი, ეგრეთ სურათნიც  
მუნ წმინდანების დახატულია,  
ნახეს ილოცეს. შემდეგ გაშაღეს  
სუფრა, საჭმლებით გავსებულია.



დასხდნენ მამასთან, ჰამადს შეექცნენ,  
პირთ ეტყობოდათ სიხარულია  
და ვინ იცოდა, თუ მათთვის უფალს  
რა ჰქონდა გულში განზრახულია.

ცოტა ხნის შემდეგ ზეზე აიჭრნენ,  
რატოვეს მამა დასვენებული  
და ორთავ დანე წყალ-წითელისკენ  
იქმნენ ნელ-ნელა გამგზავრებული.

მივიდნენ ტბასთან საც ჯოჯოხეთა  
შხსოვრის დროდგან ჰქვიან სახელად,  
მორიდებულად ტანთ გაიხადნენ  
და შიგ ჩავიდნენ საბანებელად.

თუმც წყალ წითელა ახირებული  
შბრალო დელის მსგავსი წყალია  
და გვალვის დროზე ბავშვებისთვისაც  
არ არის ძნელი გასავალია.

შაგრამ, ლეთის ძლიევას რა არა ძალ უძს,  
იგი ყოვლისფრის შემძლებელია,  
შოვლი ქმნილება მისგან არსებობს  
და მისგანვე აქვს დასასრულია.

როგორც ჩავიდნენ, ნინომ შეხედა.—  
მარიამ ტბაში იძირებოდა,  
ხელი მოკიდა და საშველებლად  
ტბის ნაპირისკენ ეზიდებოდა.

მონღომილ იყო სულით და გულით.  
მშველება უმცროსისათვის  
და არ მიეცა დასახჩობელად  
საყვარელი და შავის-ტბისათვის;

მაგრამ, ორთავე ერთად დაიხჩვნენ,  
ნინო უმცროსის შველებისათვის,  
ქლდის გულის მქონე კაცსაც არ ეძლო  
მშხირა მამის ვაებისათვის.

მეორე ღღესა წამოასვენა,  
სურდა თვისივე ქვეყნად წაეღო  
და კაეშანის მოსაქარვებლად  
ტირილით სევდა გულს ამოეღო.

რა ქუთაისის ახლოს მოვიდა  
ტიბულას წყაროს-პირს დაისვენა,  
მუნ შეაჩერა თვისი მხლებელნი,  
შვილთა კუბონიც იქ დაასვენა;

უცხად იფიქრა და მსწრაფლ წარმოთქვა:  
„ღახედეთ ჩემსა უგუნურებას,  
ამ სოფლად რაც მჭირს დღეს, ეს მეყოფა,  
სულსაც ვით ვაძლევ უბედურებას:

ჩემმა შვილებმა სად დაასრულეს  
ამ წუთის სოფლად ცხოვრება მათი  
და მე სად მიმყავს! ჭკუა დაბნეულს,  
ამათ ვაამო მჯობი რალათი.

„ადგილზე იყვნენ საც წმინდანები  
არიან, დიდი მოციქულები,  
მუდამ მდგომელნი მამა უფლის წინ  
შოველ საქმეში შეძლებულები;

„სნეულთ მკურნალნი, ცოდვილთ მშველელნი,  
ღვთისგან შენდობის მოპოვებელნი;  
და ვინც კეთილის გულით რასმე ჰსთხოვსთ  
შოველივესი აღმსრულებელნი.

„ამასთანავე იქვე დადიან  
ხალხნი სხვა და სხვა ქვეყნებისანი  
შოველნი ნახვენ ჩემს თვალის დამვსებთ,  
მთქმელ იქნებიან შენდობისანი“.

ეს ჰსთქვა თუ არა, უკუაბრუნა  
იმავ სავანეს წმინდანებისას,  
და მსწრაფლ შეუდგა იქ დამარხვისთვის  
ბანკარგულებით შოვას ნებისას.

იშოვა ნება, დასაფლავა,  
დაადგა ძეგლი ვამოსაჩენი,  
მთხ სვეტიანი, თალით შეკრული,  
შორ მანძილიდგან თვალით საჩენი.

ქვეშ იატაკი ქვისა, გათლილი,  
სამს მხარეს ზღუდე შემოვლებული  
და მეოთხე მხრივ კარი გახსნილი  
ხალხთ შესასვლელად მომზადებული.

სამხრეთის მხრივ ზღუდეს კედელზე  
მარმარილოს ქვა დაშენებული,  
რაზეც მსურველნი წაიკითხავენ,  
მისთვის არს ძეგლი აღშენებული.

(დასასრული)

## შენიშვნები, რომლებიც ნაჩვენებია წინა

### გვერდებში:

1. შაზი არის მდინარის რიონის სახელი, რომელიც ჩამოდინარეობს ქ. ქუთაისში.
2. ნელ საცხებელი—მირონი.
3. ქურუმი—კერპთა მღვდელი.
4. აღჭურვა, შეიარაღება საომარის იარაღით.
5. დილიტი, დიდებულთა ანუ მეფეთა საჯდომი ტახტი.
6. გვემა, ცემა, რტყევა.
7. შურანი, რჯულის წიგნი თათრების როგორც ქრისტიანთა სახარება.
8. სავანე არის ეკკლესია ანუ უდაბნო.
9. ჭამადი არის საჭმელი.
10. დესპანი, არის მოციქული, მეფისაგან გაგზავნილი კაცი ვისმესთან, შუათმავალი.
11. მისანი წინა მთქმელი მომავალი საქმისა, მარჩიელი.
12. ნიჭი, საჩურო, ჯილდო, მადლი, ძალი ზეგარდამოსი გულის ხმიერობა.
13. უღმობელი, უწყალო, შეუბრალებელი, გულის შეუმტკივნებელი.
14. ფისონი არის მდინარე რიონის ძველი სახელი.
15. ქუჯს, ეძახოდნენ მანემდის მეგრელიის მთავარს, დადიანს.
16. ბანაკი, გუნდი, ლაშქარი ან ლაშქართა სადგური ბინა ურდო.

17. ცხუმი, ძველი სახელი სოხუმის ქალაქისა.
18. ქეთროვანი. ავათმყოფი, მუწუკებიანი.
19. მოძრცვა, მოხდა მოხსნა, მოგლეჯა.
20. მთიები, განთიადის ვარსკვლავები.
21. ზანრომა, გაქცევა, თავის შველა, მოშორება, გადა-  
რჩენა.
22. აგარიანი, თათარი, მაჰმადის სარწმუნოების.
23. ზაკრომა, შეშინება ანაზღად.
24. ღაკრძალვა, დამარხვა, დასაფლავება.
25. საკმნო, საქვეყნოთ სამზერი, ყოვლის კაცისათვის  
სახილველი.

894.63

221

# ივლიანე ხეთერლის წიგნის მაღაზია

## გამოცემა:

1. „ზარნაშო“ ცახელისა (ლეგენდა) ფასი 15 კაპ.
2. „ქნარი“ რჩეულთა ლექსთა კრება „ 20 „
3. „ნდომა“ . . . . . „ 5 „
4. „წამება წმიდათა ღვით და ძონსტან-  
ტინესი და ქალწულთა ჯორჯაძეთა  
ამბავი . . . . . „ 15 „

ბევრის მყიდველს დაეთმობათ 25% აქვე ისყიდება ყოველ გვარი ქართული და რუსული სახალხო და სამოსწავლო წიგნები, რვეულები, ყარანდაშები, კალმის ტარები და სხვა და სხვა საკანცელარიო ნივთები ზომიერ ფასათ.

მაღაზია იმყოფება ქუთაისში თეთრ ხიდთან, თ. ბ. წერეთლის სახლებში.

შოსტის ადრესი: Кутаись, Книжный магазинъ Хетерели.

ფასი სამი შაური.